

ภาคสอง :
บทวิจารณ์หนังสือ/บทความปริทัศน์

บทวิจารณ์หนังสือ :

เสียงกลอนสะท้อนการณัรวบบทกลอนเลือกสรรของนิตยสาร สตรีสาร พ.ศ.2513-2519

ภัทรรัตน์ พันธุ์ประสิทธิ์

มหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้รวบรวม : งามพิศ จากาซินสกี, จารุวรรณ แอ้งเกล
และไทเรล ฮาเบอร์คอร์น
ผู้จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม
ปีที่พิมพ์ : พ.ศ.2556
จำนวนหน้า : 640 หน้า

หนังสือเรื่อง “เสียงกลอนสะท้อนการณัรวบบทกลอนเลือกสรรของนิตยสารสตรีสาร พ.ศ.2513-2516” โดย งามพิศ จากาซินสกี, จารุวรรณ แอ้งเกล และไทเรล ฮาเบอร์คอร์น เป็นการรวบรวมเอาบทกลอนที่ได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารสตรีสารระหว่างพ.ศ.2513-2519 มาจัดเรียงให้เป็นหมวดหมู่ พร้อมกับคัดเลือกพาดหัวข่าวและสรุปเนื้อหาข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และหนังสือพิมพ์ประชาธิปไตยในช่วงเดียวกัน มาพิมพ์ประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อเนื้อหาของบทกลอนที่ปรากฏ เนื่องจากบทกลอนส่วนใหญ่มีเนื้อหาแสดงความคิดเห็นจากผู้อ่านเกี่ยวกับการแสดงทัศนะต่อสังคมรอบตัว โดยจุดเริ่มต้นของหนังสือเล่มนี้เกิดขึ้นจากการตระหนักถึงคุณค่าของบทกลอนที่ผู้อ่านนิตยสารสตรีสารทางบ้านได้ประพันธ์และส่งเข้ามาให้กองบรรณาธิการคัดเลือก และนำมาตีพิมพ์ บทกลอนเหล่านี้จึงเปรียบเสมือน “จดหมายเหตุชาวบ้าน” ตามทัศนะของผู้รวบรวม ที่จะแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาที่ยังคงมีการเมืองไทยอยู่ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลง รวมถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนกลับมีความเห็นแย้งว่า “ชาวบ้าน” ที่ผู้รวบรวมหมายความว่า กลับไม่ใช่ “ชาวบ้าน” ตามความเข้าใจทั่วไปเท่าใดนัก เนื่องจากกลุ่มผู้อ่านนิตยสารสตรีสารมักจะเป็นชนชั้นกลางในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่ชาวบ้านในชนบทและต่างจังหวัด

เสียงกลอนสะท้อนการณ์

รวมบทกลอนเลือกสรรของนิตยสารสตรีสาร
พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๑๙

งามพิศ จากาซินสกี • จารูวรรณ แอ็งเกล • ไทเรล ฮาเบอร์คอร์น
รวบรวม

รูปที่ 1 เสียงกลอนสะท้อนการณ์ รวมบทกลอนเลือก- สรรของนิตยสารสตรีสาร
พ.ศ.2513-2516 โดย งามพิศ จากาซินสกี, จารูวรรณ แอ็งเกล และไทเรล
ฮาเบอร์คอร์น

จึงอาจกล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือรวมบทกลอนที่เป็นหลักฐาน
ชั้นดีในการอ้างอิงถึงความคิดของชนชั้นกลางระหว่างพ.ศ.2513-2519
มากกว่าจะครอบคลุมไปถึงชนชั้นล่างในสังคมไทย

แม้ว่าทางคณะผู้รวบรวมจะไม่ได้วิเคราะห์บทกลอนที่ปรากฏ แต่การ
จัดเรียงให้บทกลอนเหล่านี้เป็นหมวดหมู่ตามลำดับเวลา รวมถึงการ
ค้นคว้าหาคำข้อและสรุปข่าวมาจัดเรียงไปพร้อมกัน ทำให้หนังสือ เรื่อง
**“เสียงกลอนสะท้อนการณ์ รวมบทกลอนเลือกสรรของนิยายสารสรี
สาร พ.ศ.2513-2516”** แม้จะไม่ได้อยู่ในรูปแบบของหนังสือวิชาการที่
เป็นงานศึกษาเชิงวิเคราะห์อย่างเต็มตัว แต่หนังสือเล่มนี้น่าจะสามารถจุด
ประกายให้กับผู้ที่สนใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ
ไทยในทศวรรษ 2510 ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้อ่านสามารถเลือกที่จะ
“อ่าน” หนังสือเล่มนี้ในฐานะของเอกสารชิ้นต้นเพื่อต่อยอดสู่การศึกษา
เชิงวัฒนธรรม หรือเลือกที่จะอ่านเพื่อมองเห็นภาพกว้างของสังคมไทยใน
ช่วงเวลาดังกล่าวที่ไม่สามารถหาได้จากงานศึกษาชิ้นอื่นก็สามารถทำได้

เนื่องจากหมวดหมู่หัวข้อที่ทางคณะผู้จัดทำไว้ค่อนข้างหลากหลาย ในบท
วิจารณ์หนังสือครั้งนี้จึงจะขอจัดเรียงให้บทกลอนนี้อยู่ใน 3 ประเภทใหญ่
นั่นคือ ความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางสังคมไทย ระหว่าง
พ.ศ.2513-2519 มุมมองต่อรัฐบาลและการเมืองไทย รวมถึงอุดมการณ์
เกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ เพื่อนำไปสู่ภาพที่ชัดเจน
ยิ่งขึ้นของเนื้อหาบทกลอนในหนังสือเล่มนี้

ในประเด็นแรก ความเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางสังคมไทยอัน
เนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในยุคการพัฒนาประเทศ
หรือทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา รวมถึงการเป็นฐานทัพให้กับสหรัฐอเมริกา
ส่งผลให้กรุงเทพฯเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในฐานะศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ
ของไทย คนจำนวนมากจากชนบทและต่างจังหวัดเดินทางเข้าสู่เมืองหลวง
เพื่อหางานที่มีรายได้มั่นคงกว่าการเกษตรกรรมที่นับวันต้นทุนจะสูงขึ้น
รวมถึงความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร นอกจากนี้ คนอีกกลุ่มหนึ่งที่
เดินทางเข้าสู่เมืองหลวงคือกลุ่มลูกหลานคนชนบทที่เข้ามาเรียนหนังสือ
โดยเฉพาะระดับชั้นมหาวิทยาลัย คนเหล่านี้มาพร้อมกับความหวังที่จะได้

ปริญญายเป็นใบเบิกทางในการประกอบอาชีพที่มั่นคง และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวนอกเหนือจากรายได้ของภาคเกษตรกรรม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตนเองจะหลุดพ้นจากความยากจน แต่ชีวิตในกรุงเทพฯ กลับไม่ได้ราบรื่นดังที่ฝันเอาไว้ ภาพของบทกลอนส่วนมากจึงสะท้อนออกมาในลักษณะที่คนชนบทจำนวนมากผิดหวังกับการลงทุนลงแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งใบปริญญา

“ลูกลาแม่เพื่อมาศึกษาต่อ อันความรู้ยู่ไหนต้องไปเอา ณ เมืองกรุงฟุ้งเฟื่องแสนเรืองรุ่ง อย่าอ้าล้วยเลยลูกเพียงไกลตา แต่จำต้องมีทุนอุดหนุนบ้าง เอานาไร่ไปทำจำนำจำนอง เดือนปีผ่านนานหลายไยไม่จบ ถึงยากเข็ญเย็นค่ำทนกล้ำกลืน อีกไม่ช้าลูกยากคงจะกลับ สุดท้ายเมื่อถึงวันนั้นพอดี ปริญญาก็ได้มิใช่ชั่ว ที่พามาคือเมื่อยอ้าเสียใจ	หวังกอบกู้ฐานะเทียมกะเขา ขึ้นข้าเราคงอดหมดเวลา คือจุดมุ่งที่หมายไม่กังขา จะกลับมาหากสำเร็จเสร็จสมบรอง แม้ก็ช่างเสาะหามาสนอง ขอทตรงเงินก่อนแล้วผ่อนคืน แม่แทบขบร่างทรุดเกือบสุดฝืน หัวใจขึ้นเพราะหวังนั้นยังมี เผื่อนั่งนับวันคอยไม่ถอยหนี แม่แสนที่ระกำซ้ำทรวงใน แนะนำตัวกับแม่เหลือแกล้งไข เกียรตินิยมยิ่งใหญ่...ลูกสองคน” ¹
---	---

ไม่เฉพาะแต่ลูกหลานคนชนบทที่ส่วนมาก พบกับความผิดหวังที่จะได้เข้าสู่อันดับใดแห่งความสำเร็จ บรรดาแรงงานอพยพและคนชนบทจำนวนมากที่เข้ากรุงก็ต้องประสบปัญหาต่าง ๆ นานา ไม่ว่าจะเป็นความยากจน ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ต้องอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอที่จะหาที่พักที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตได้

“น้ำเอ๋ยน้ำครำ เขตสลัมมีอยู่มาดยากลำเค็ญ	สินนั้นดำขุ่นข้นปนเน่าเหม็น เพราะว่าเป็นถิ่นอนาถขาดสนใจ
---	--

¹ งามพิศ จากชินลักษ์, จารุวรรณ แอ้งเกลิล และไทเรล ฮาเบอร์คอร์น. *เสียงกลอนสะท้อนการณ์ รวมบทกลอนเลือกสรรของนิคยสารสตรีสาร พ.ศ.2513-2516* (เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม), 2556, หน้า 21

พวกผู้ดีมียศศักดิ์มักอยู่ตึก
ปล่อยให้เขาต้องติดดินลื่นเยื่อใย

จึงลืมนึกถึงคนจนที่หมั่นไหม้
สุขกลิ่นไอของน้ำคร่ำเข้าค่าเอ๋ย”²

รวมถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนที่ไม่ได้รับการแก้ไข
คนจนจึงมีชีวิตที่ยากลำบากในขณะที่คนรวยมีชีวิตที่สะดวกสบายแตกต่างกันราวฟ้ากับดิน

“สักวาสังคมไทยสมัยนี้
คนมั่งมีสุขสันต์คนอดอยาก
ซึ่งผู้คนล้นเมืองนั้นเรื่องใหญ่
จะฆ่าฟันบรรลัยเราไม่รู้

ดูช่วงมีช่องว่างห่างกันมาก
แสนยุ่งยากหากคิดพินิจดู
แผ่นดินไทยจะไม่มีให้อยู่
ใครหมอดูลองไปทำนายเอ๋ย”³

การขยายตัวของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพฯ ไม่ได้ส่งผลต่อคน
ชนบทและแรงงานที่อพยพเข้ามาเท่านั้น ยังได้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง
ชนบทที่ถูกล่อลวงหรือถูกแรงกดดันจากครอบครัวบีบบังคับ ให้กลายมา
เป็นโสเภณีเพื่อตอบสนองต่อธุรกิจบริการทางเพศและการท่องเที่ยวของ
ไทยในช่วงทศวรรษ 2510 ที่ประเทศไทยกลายเป็นฐานทัพของทหาร
ให้กับสหรัฐอเมริกา บทกลอนจำนวนมากสะท้อนถึงชีวิตของผู้หญิงที่ต้อง
ทนทุกข์ทรมานจากการเป็นโสเภณี แม้ว่าจะได้รับรายได้ส่งกลับไปยัง
ครอบครัวที่อยู่ชนบทก็ตาม

“เธอพลีกายต่อเมื่อกายกำไรค่า
หลงดอลลารต์ต่อเมื่อล่ำทัฬหาโคก
ขึ้นคืนวันต่อเมื่อวันนั้นวิโยค
น้ำตาโชกต่อเมื่อโชกเชื้อโรครุม”⁴

นอกเหนือปัญหาเกี่ยวกับผู้คน การพัฒนาของกรุงเทพฯ และการเข้ามา
ของวัฒนธรรมจากสหรัฐอเมริกาที่ไม่ได้มีเพียงด้านที่ดีเท่านั้น หากนำมา
ซึ่งปัญหาการจราจร ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ วัฒนธรรมและสังคม บท

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 272

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 176

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 41

กลอนในช่วงเวลานี้ได้สะท้อนให้เห็นการตระหนักถึงปัญหาและต้องการให้
รัฐบาลเข้ามาแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาเหล่านี้ล้วนกระทบต่อวิถี
ชีวิตของคนเมืองทั้งสิ้น

“เห็นหนังสือให้หนักข้อต่อปัญหา
ที่จะพาไทยจมเพลิงเพลิงถล่ม
เพราะวัยรุ่นเพลินวุ่นหลงเล่ห์กังกรรม
คราบทรามล้ำเคลือบซึมซาบใครปราบลง”⁵

หรือ
“พัฒนาพาถิ่นในไทยก้าวหน้า
ไนต์คลับบาร์หนาขึ้นบ้างอย่างเทศเขา
ผู้ใหญ่คงพาหญิงเคียงเสียงบอกเรา
อารมณ์เร้าออกหลงใหลใครทำตาม”⁶

“สักวาสังคมไทยจมปลัก
ด้วยขาดหลักการที่มีคุณค่า
หลงอวดเก่งเร่งรัดพัฒนา
แต่ไพร่ฟ้าหน้าซุ่นว่าวุ่นใจ
เศรษฐกิจหวัดดับโดยสับสน
คนยากจนไม่มีที่อาศัย
ทั้งอาหารการกินสิ้นปลอดภัย
เพราะพิษไอเสียมากลำบากเลย”⁷

จะเห็นได้ว่า ช่วงเวลาระหว่างพ.ศ.2513-2519 สังคมไทยเกิดความ
เปลี่ยนแปลงหลากหลายทั้งทางความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของคนทั้ง
จากชนบทและในกรุงเทพฯ อันเนื่องมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและ
อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ความเปลี่ยนแปลงในเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่าง
ออกไปจากเดิมทำให้คนกลุ่มหนึ่งรู้สึกว่าสังคมกำลังดำเนินไปสู่ความเสื่อม

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 115

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 176

ทรมานจากวัฒนธรรมอันดีงามในแบบไทย เช่นเดียวกับผลกระทบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ทำให้กรุงเทพฯเผชิญกับปัญหา ไม่ว่าจะเป็นคนอพยพ ชุมชนแออัด รถติด ราคาข้าวของที่แพงขึ้น ปัญหาช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยที่ถ่างกว้างมากขึ้น ทำให้คนจำนวนมากรู้สึกไม่มั่นใจกับสถานะที่สังคมกำลังดำเนินไป ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมองว่ารัฐบาลควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อปัญหาและหาหนทางแก้ไข

นำมาสู่ประเด็นที่สอง คือ มุมมองต่อรัฐบาลและการเมืองไทย เมื่อความคาดหวังต่อประชาชนต่อรัฐบาลให้เข้ามาแก้ไขปัญหานี้ ไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร นอกจากนี้โครงสร้างของรัฐและระบบราชการยังคงเต็มไปด้วยปัญหาไม่ว่าจะเป็นการคอร์รัปชัน ระบบราชการที่ล่าช้า การใช้อิทธิพลในทางมิชอบ ทำให้บทกลอนของผู้อ่านนิยายสารคดีสารเต็มไปด้วยการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เช่น

“เป็นคนหลวงกินของหลวงไม่หวั่นหรือ
เราคคนไทยใจซื่อถือศักดิ์ศรี
ทรัพย์สินของชาติของคนไทยหากไม่มี
ชาติจะได้อยู่ได้อย่างไรกัน”⁸

โดยเฉพาะการเน้นไปที่ระบบราชการไทยที่เป็นปัญหา ส่งผลให้ประเทศไม่พัฒนาเท่าที่ควร

“สักวาระบบฝักยังมากอยู่
ความรู้สู้ค่าน้ำชาหาได้ไม่
สอบเข้างานดูหนังสือเหนื่อยหน่ายใจ
พอทำได้เหตุไฉนไม่ได้งาน
สังคมไทยเป็นอย่างนี้แหละพี่น้อง
ทำงานต้องรู้จักประจบท่าน
ถึงผู้ใหญ่ฝากได้รื้อไม่นาน
ทำงานการ “ย่นซอง” ต้องได้เอ๋ย”⁹

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 63

นอกจากปัญหาการโกงกินและระบบราชการที่ไร้ประสิทธิภาพ ยังปรากฏผู้อ่านนิตยสารจำนวนหนึ่งที่แสดงถึงการติดตามสถานการณ์ทางการเมืองอย่างใกล้ชิด โดยแสดงออกผ่านทางบทกลอน ไม่ว่าจะเป็นกรณีทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดกาญจนบุรี ที่เกิดอุบัติเหตุเฮลิคอปเตอร์ตกจนทำให้พบซากสัตว์ป่าและนำไปสู่การสืบสวนที่พบว่ามียกกลุ่มนายทหารและนักการเมืองเข้าไปล่าสัตว์ป่าในเขตอนุรักษ์ หนึ่งในนั้นมีพันเอกณรงศักดิ์ติขจร รวมอยู่ด้วย ส่งผลให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์มากมาย ทำให้ที่สภารัฐบาลจึงออกมาประกาศว่าเป็นปฏิบัติการลับเกี่ยวกับความมั่นคง

“เศร้าใจเพเลียดใจในคำกล่าวแก่
 เศร้าใจเพเลียดใจแก่กรรมที่ก่อ
 เศร้าใจเพเลียดใจนักหลักฐานพอ
 เศร้าใจเพเลียดใจต่อ “แผนงานลับ” ”¹⁰

ในกรณีของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 พลังของนักศึกษาและประชาชนที่ลุกขึ้นมาขับไล่เผด็จการ ได้กลายเป็นสิ่งที่น่าเชิดชูและชื่นชมอย่างยิ่งในสายตาประชาชนทั่วไป โดยมากจะมองว่าพลังของนักศึกษานั้นเป็นพลังบริสุทธิ์ที่จะขับเคลื่อนให้สังคมพัฒนายิ่งขึ้นไป ทั้งนี้กรอบการเรียกร้องของนักศึกษาได้เป็นไปเพื่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ รวมถึงประชาธิปไตยให้กับสังคมไทย

“เด็กเอ๋ยเด็กไทย	รักร่วมใจรวมพลังตั้งดวงจิต
เหนือกลางใต้ผืนสามานมิตร	เรียกร้องสิทธิ์เสรีที่เทิดทูน
ถูกยัดคับเหมือนกับใบไม้ร่วง	สู้ประท้วงชีวิตปลิดสิ้นสูญ
พลีเพื่อชาติศาสน์กษัตริย์รัฐธรรมนูญ	โลกอาตุรวิรกรรมจดจำเอย” ¹¹

อย่างไรก็ตาม เมื่อความรู้สึกชื่นชมต่อนักศึกษาจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เริ่มซาลง กรณีการออกมาต่อต้านรัฐธรรมนูญในปีพ.ศ.2517 ของ

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 131

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 226

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 253

กลุ่มนักศึกษา กลับไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร เป็นที่น่าสังเกตว่าบทกลอนในช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ต่างเน้นถึงความสามัคคีที่คนในชาติควรจะมีร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นสงบสุขภายในประเทศ ไม่ใช่ตั้งต้นที่จะต่อต้านกันเพียงอย่างเดียว ทั้งยังไม่เน้นหนักไปในเชิงของการเมืองและการสนับสนุนการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษา ซึ่งความคิดดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจาก ความหวาดกลัวต่อภัยคอมมิวนิสต์ เนื่องจากมีกระแสการปลุกปั่นว่านักศึกษาเริ่มรับเอาแนวคิดคอมมิวนิสต์ และคิดร้ายต่อสถาบันหลักในสังคมไทย

“สักวาประชาธิปไตยได้ถูกขโมย
เผ่าหลบลีกลีกล่อล่อจนท้อถอย
หลายสิบปีทีไทยต่างไผ่คอย
สังคมพลอยเหยิงยุ่งยุ่งอยากมี
หวั่นแต่ว่าถ้าได้สมใจแล้ว
จะไม่แคล้วเบื้อเมนเหมือนเดินหนี
ประวัติศาสตร์อาจซ้ำจำให้ตี
อีกก็ปีจะทำให้ถูกใจเอ๋ย”¹²

ไม่เพียงปัญหาการเมืองและรัฐบาล อีกปัญหาหนึ่งของสังคมไทยขณะนั้น คือความหวาดกลัวภัยคอมมิวนิสต์ เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว กัมพูชา เวียดนาม ได้เปลี่ยนการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลตั้งแต่สมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นต้นมาจึงพยายามอย่างมากที่จะป้องกันไม่ให้ภัยคอมมิวนิสต์เข้าสู่ประเทศไทย และเผยแพร่ความคิดที่ว่าสถาบันศาสนาและพระมหากษัตริย์จะถูกโค่นล้มโดยกลุ่มการเมืองเหล่านี้ ผลพวงหนึ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนคือการที่ประเทศไทยยินยอมเป็นฐานทัพให้กับสหรัฐอเมริกาเพื่อที่จะต่อสู้ในสงครามเวียดนาม อันเป็นสงครามระหว่างชาติประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ เป็นต้น บทกลอนในช่วงเวลานี้จึงเต็มไปด้วยการปลุกเร้าจิตใจของคนไทยให้ร่วมกันต้านภัยคอมมิวนิสต์ ตลอดจนต่อต้าน “ภัยแดง” ไม่ให้มีอยู่ในประเทศ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 365

“อาศัยร่มบารมีที่ปกเกล้า
อาศัยข้าวจากน่องที่สรวทา
อาศัยพื้นแผ่นดินถิ่นพารา
อาศัยมาแล้วอย่าแวงให้แดงครอง” ¹³

หรือ

“แดง” คือไฟ ไฟคือ “แดง” ภัยแรงร้าย
ชาติหลากหลายหลากชาติเป็นทาสเขา
ตัวแทรกซึมซึมแทรกตัวอย่ามัวเมา
ให้บัดเปาเปาบัดให้พันไทยที” ¹⁴

ด้วยสภาวะการณ์ทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว จึงนำไปสู่ประเด็นสุดท้าย คือ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่ต้องการหลักยึดทางจิตใจ อันได้แก่สถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นไทย เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชาติที่จะต่อสู้กับภัยคอมมิวนิสต์ ความรู้สึกเหล่านี้ปรากฏอย่างชัดเจนในบทกลอนจำนวนมากที่ส่งเข้ามาในนิตยสารสตรีสารช่วงพ.ศ.2513-2519 ถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ในฐานะศูนย์รวมใจของประเทศไทย หรือศาสนาในฐานะที่กล่อมเกลาจิตใจให้คนเป็นคนดี ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และที่สำคัญเหนืออื่นใดคือชาติไทย ที่ทุกคนควรจะสามัคคีและสละชีพเพื่อชาติเมื่อถึงคราวจำเป็น ดังตัวอย่างข้างล่าง

“แผ่นดินนี้ที่พำนักหลักชีวิต	ทั่วสารทิศเคยร่มเย็นเป็นสุขสม
แผ่นดินทองของไทยได้ชื่นชม	ทุกสิ่งร่มเย็นขึ้นเสรี
หลากหลายอาวรามทุกคามเขต	บุญประเทศชมวังเวียงเพียงสุขศรี
ไตรรงค์พลั่วสง่าเหลือเหนือปฐพี	บ่งไทยมีอธิปไตยในแหลมทอง
แผ่นดินนี้ที่พำนักหลักสุดท้าย	ตราบชีพวายเป็นไทยไปเป็นสอง
แม้ริบฎแกร่งกล้าทำลำพอง	สู้เลือดนองแผ่นดินสิ้นทุกนาม

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 51

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 159

ไปยืนยอมถอยหนีปฐพีน้อย
บรรพบุรุษสุดกล้ำพยายาม
ไฟสงครามลามรุกรานทุกประชิด
เพื่อรักษาชาติศาสนิกษัตริย์วัดเวียงวัง

สู่เลือดย่อยหยาดสุดท้ายหายเกรงขาม
รักษาสยามดุจผิงพิงหวัง
แพ้วายฤทธิ “สามัคคี” ทวีหวัง
สยามตั้งถิ่นแหลมทองต้องสู้ตาย”¹⁵

นอกจากนี้ยังมีบทกลอนจำนวนหนึ่งที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อสดุดี และถวายพระพรต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และโครงการในพระราชดำริ เช่น

“ฝนเอ๋ย “ฝนหลวง”
เลี้ยงข้าวกล้านาไร่ไม่กรอบแดง
โอ้ชวนาชาวไร่ชาวไพร่ฟ้า
ดับทุกขร้อนผ่อนเย็นหนักเป็นเบา

ชลอมดวงใจชนทุกหนแห่ง
ความร้ายแรงแล้งนั้นค่อยบรรเทา
ซึ่งพระบารมีที่ปกเกล้าฯ
ราษฎรรับเอา “ฝนหลวง” ไว้โลมใจเอ๋ย”¹⁶

อาจกล่าวได้ว่า ในช่วงเวลาของความผันผวนทางการเมือง และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ระหว่างพ.ศ.2513-2519 นับเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งต่อความรู้สึกนึกคิดและวิถีชีวิตของคนในสังคม เมื่อเกิดสภาวะผันผวนและความรู้สึกไม่มั่นใจต่อสังคมที่ดำเนินไป ส่งผลให้คนจำนวนมากหันเข้าหารัฐบาลเพื่อให้แก้ไขปัญหาดังกล่าว และหันมาสนใจต่อวิกฤติการณ์เมืองที่ดำเนินไปรอบตัวมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน การปลุกระดมถึงภัยจากคอมมิวนิสต์ยังส่งผลให้คนในสังคมรู้สึกไม่มั่นคง การหวนกลับไปหาสถาบันดั้งเดิมอย่างชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ รวมถึงแนวคิดเรื่องความสามัคคีของคนในชาติ จึงได้กลายมาเป็นความคิดกระแสหลักในกับสังคมไทย งานศึกษาเกี่ยวกับช่วงเวลานี้จำนวนมากได้เน้นประเด็นไปที่ความขัดแย้งทางการเมือง และการถอนทหารของสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจไทยทรุดตัวจนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ในที่สุด ด้วยแนวคิดเช่นนี้ ส่งผลให้คำอธิบยดังกล่าวกลายมาเป็นกรอบหลักของการอธิบายกระแสการเมืองที่สำคัญยิ่งครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ไทยโดย

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 269

ไม่มีคำอธิบายหรือมุมมองอื่น โดยเฉพาะมุมมองจากคนในระดับกลางถึงล่าง

หนังสือเรื่อง **“เสียงกลอนสะท้อนการณ์ รวบบทกลอนเลือกสรรของ นิตยสารสตรีสาร พ.ศ.2513-2516”** จึงได้กลายมาเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญที่จะช่วยเปิดมุมมอง และพื้นที่ให้กับการศึกษาสังคมไทยในเชิงวัฒนธรรมและผู้คนมากขึ้น หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของผู้คนตั้งแต่ระดับล่างไปจนถึงระดับกลางอย่างน่าสนใจ อาจเรียกได้ว่ายังไม่เคยมีงานศึกษาในช่วงเวลานี้ทำได้มาก่อน การรวบรวมบทกลอนเอาไว้เกือบครบถ้วนนับเป็นเอกสารชิ้นต้น ในการสำรวจความคิดของผู้คนในทศวรรษ 2510 ได้อย่างดี แม้ว่าจะเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งผ่านทางนิตยสารสตรีสารก็ตาม เป็นเสมือนพื้นที่ว่างที่ยังรอการตีความระหว่างบรรทัด และนำมาใช้อธิบายความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองในทศวรรษ 2510 ได้อีกมากมาย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ประวัติความเป็นมา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เดิมเรียกชื่อว่าคณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ก่อตั้งขึ้น หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 มีภาควิชาในสังกัดคณะวิชา 11 ภาควิชา ได้แก่ ภาควิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาต่างประเทศ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ภาควิชาศิลปะ ภาควิชาดนตรี ภาควิชานาฏศิลป์ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา ภาควิชาสังคมวิทยา ภาควิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาภูมิศาสตร์ และภาควิชารัฐศาสตร์ เปิดสอนในระดับ ปกศ.สูงภาคปกติ และภาคต่อเนื่อง ปี พ.ศ. 2522 เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี วิชาเอกสังคมศึกษา และปี พ.ศ. 2529 เปิดสอน บุคลากรประจำการ (กศ.บป.)

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามวิทยาลัยครู เป็นสถาบันราชภัฏ ทำให้วิทยาลัยครูลำปางเปลี่ยนชื่อเป็น "สถาบันราชภัฏลำปาง" คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จึงเปลี่ยนชื่อเป็น "คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์" ในปี พ.ศ. 2543 สถาบันราชภัฏลำปาง กำหนดให้มีการบริหารงานวิชาการโดยคณะ บุคคล 3 ระดับ ได้แก่ คณะกรรมการบริหารวิชาการสถาบัน คณะกรรมการบริหารคณะ และ คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา

เมื่อพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2538 ประกาศใช้ทำให้สถาบันราชภัฏสามารถจัดการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีได้ ปี พ.ศ. 2539 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจึงเปิดสอนระดับปริญญาโท โปรแกรมวิชาบริหารการศึกษา ปี พ.ศ. 2547 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เปิดสอนระดับปริญญาโทรุ่นแรก โปรแกรมยุทธศาสตร์การพัฒนา และวันที่ 15 มิถุนายน 2547 เมื่อพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้ ทำให้สถาบันราชภัฏลำปางเปลี่ยนฐานะเป็น "มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง" แบ่งส่วนราชการเป็น 10 ส่วน มี 6 คณะ 3 สำนัก ทุกคณะแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานคณบดี และแบ่งงานเป็น 3 งาน บริหาร โดยมีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและบริหารกิจการภายในคณะ

คณະมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ปรัชญา

สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากล

วิสัยทัศน์

เป็นศูนย์การเรียนรู้และบูรณาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับสากล

ค่านิยมองค์กร

H = Happiness (การเป็นองค์กรแห่งความสุข)

U = Unity (การเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์กร)

S = Sharing (การเป็นองค์กรแห่งการแบ่งปันความรู้และใช้ทรัพยากรร่วมกัน)

O = Outstanding Organization (การเป็นองค์กรแห่งความเป็นเลิศ)

C = Cooperation (การทำงานร่วมกันขององค์กร)

พันธกิจ

- 1.ผลิตบัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสังคม
2. ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ บูรณาการวิจัยกับการเรียนการสอน บูรณาการวิจัยกับการบริการวิชาการแบบมีส่วนร่วม
3. ให้บริการวิชาการ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบมีส่วนร่วม
4. ทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าประสงค์

1. บัณฑิตสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม
2. มุ่งองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อเป็นฐานการพัฒนาการเรียนการสอน การบริการวิชาการให้เป็นไปตามความต้องการของสังคม
3. มีงานบริการวิชาการมาเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แบบมีส่วนร่วม
4. มีการอนุรักษ์และส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
5. การบริหารจัดการองค์กรเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

นโยบาย

1. พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของผู้ใช้บัณฑิต
2. ส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษาและการวิจัยกับภาคีเครือข่าย
3. พัฒนาระบบและกลไกการบริการวิชาการ การวิจัยและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ให้สามารถนำองค์ความรู้สู่การพัฒนาสังคม และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. เสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
5. พัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
6. การบริหารงานองค์กรด้วยหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติรัฐ

สำหรับผู้สนใจร่วมเสนอบทความและผู้อ่าน เตรียมพบกับ

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

ฉบับท้องถิ่นในโลกใหม่

มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์

วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Humanities and Social Sciences Review, Lampang

Rajabhat University (LPRU HUSOC Review)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม – ธันวาคม 2557)